

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: BBDBAC

Høst 2022

Forfattere: Sølvi Undheim, Elin Haugland Røstvig og Carina Åmodt

Kandidatnummer: 6020, 6038 og 6008.

Tittel: Hvordan kan barnehagelærere veilede barn til å bli gode ledere i lek?

Fag:

Barns utvikling lek og læring/ Ledelse, samarbeid og utviklingsarbeid.

Hovedbegreper i oppgaven: Veiledning, autoritativ voksenstil, barns sosialkompetanse og lekeleder.

Stavanger

04.01.2023
dato/år

Forord

Gjennom barnehagelærerutdanningen, har vi økt vår kompetanse innen ulike fagfelt. Det har vært noen krevende men givende år. Vi har ikke bare skaffet oss kunnskap, men også fått venner for livet. En ekstra takk til familie og venner, som har vært forståelsesfulle når vi har takket nei til hytteturer og andre hyggelige opplevelser. Vi vet at det har vært krevende for dere rundt oss, men nå er vi snart i mål. Vi vil også takke lærerne og Evy Ølberg på biblioteket ved Universitetet i Stavanger som velvillig har svart på telefoner og meldinger på ugunstige tidspunkt, og som har heiet og pushet oss frem. De siste ukene før innlevering ble biblioteket stengt, og vi fikk ikke tilgang til enkelte referanser. Evy har svart på e-post og hjulpet så godt hun kan. På grunn av nedstengingen har vi ikke fått tak i alle primærkildene, derfor er det i denne oppgaven blitt sitert til enkelte sekundærkilder. Tusen takk til informantene som har stilt opp til intervju, og som bidro til at vi fikk en god start på oppgaven. Til slutt en ekstra takk til Ksenia Solheim, som har vært vår mentor og kompass gjennom denne prosessen.

Sammendrag

I denne bacheloroppgaven ønsket vi å forske på hvordan man kan veilede barn som leder leken. Gjennom våre egne erfaringer har vi sett at dette til tider kan være krevende. Vi har lagt vekt på barn i alderen 3-6 år. Målet for oppgaven er å kunne svare på problemstillingen: «*Hvordan kan barnehagelærere veilede barn til å bli gode ledere i leken?*». I oppgaven er kvalitativt forskningsintervju brukt som metode, fordi vi ønsket å undersøke barnehagelæreres syn på veiledning og barns sosialkompetanse knyttet til problemstillingen. I prosessen har vi intervjuet seks barnehagelærere med lang erfaring innen feltet. Flere av våre informanter uttrykte at vi forsker på et spennende tema som de selv kunne tenke seg å lære mer om. Vi brukte en deduktiv tilnærming da vi utformet intervjuguiden med bakgrunn i begrepene *autoritativ voksenstil, psykisk helse og rollemodell* (se vedlegg 2). Under intervjuene var vi åpne for informantenes kunnskaper og praksisnære erfaringer, dermed kan vi si at vi har brukt en kombinasjon av *deduktiv og induktiv tilnærming*. Gjennom analysen var det de tre hovedkategoriene *veiledning, autoritativ voksenstil og barns sosialkompetanse* som markerte seg som relevant for vår problemstilling, og som la grunnlag for teori i oppgaven.

Innhold

1.0 Innledning.....	6
1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling	6
1.2 Oppgavens oppbygging.....	6
2.0 Teori	7
2.1 Veiledning.....	7
2.2 Autoritativ voksenstil.....	10
2.3 Barns sosialkompetanse.....	11
3.0 Metode.....	14
3.1 Valg av informanter	14
3.2 Datainnsamling	15
3.3 Forskningsetikk.....	16
3.4 Validitetsvurderinger	16
3.5 Analyse	18
4.0 Funn.....	20
4.1 Veiledning.....	20
4.1.1 Rollemodell.....	20
4.1.2 Observasjon.....	20
4.2 Barns sosialkompetanse.....	21
4.2.1 Lekeleder.....	21
4.3 Autoritativ voksenstil.....	22
4.3.1 Selvfølelse	22
4.3.2 Autoritativ	22
4.3.3 Relasjon.....	23
5.0 Diskusjon.....	23
5.1 Veiledning.....	23
5.2 Autoritativ voksenstil.....	25

5.3 Barns sosialkompetanse	28
6.0 Avslutning	30
6.1 Oppsummering.....	30
6.2 Konklusjon.....	31
7.0 Litteraturliste	32
8.0 Vedlegg.....	36
8.1 Vedlegg 1: Samtykkeskjema	36
8.2 Vedlegg 2: Intervjuguide	39

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Vi har spisset oppgaven inn mot barn som leder leken. Johnson et al. (2005) definerer *lekeleder* som ansatte som styrer leken i større grad (Johnson et al., 2005, s. 270-277).

I denne oppgaven vil vi bruke begrepet *lekeleder* om barn som leder lek. Bakgrunnen for at vi velger å forske på lekeledere, er fordi vi oppfatter at det er manglende kunnskap om emnet. I prosessen der vi skulle velge et tema, kom det frem at vi alle har erfart barn som bruker dominante strategier i lek. I ulike observasjoner gjennom våre praksisperioder, har ansatte oversett eller irettesatt disse barna. Vi erfarer at det er stort fokus på barn som blir ekskludert, og det kan bli igangsatt tiltak for å gi dem høyere status. Vi undrer oss over konsekvensen av å rette fokus mot barn som havner utenfor, og ikke mot en lekeleder som bruker dominante strategier. Vil det da fortsette et negativt mønster hvor nye barn blir ekskludert? Vi opplever også at lekeledere kan ha prososiale handlingsmønstre som gjør dem til attraktive lekekamerater og forbilder for de andre barna. Vi ønsker å forske på hvordan barnehagelæreren kan veilede barn som leder leken, fordi vi brenner for at alle barn skal få gode opplevelser i lek.

I rammeplanen står det «Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s.23). Vi mener dermed at det er viktig å fremme alle barns styrker og heve statusen til alle barna gjennom veiledning. På denne måten blir de godt rustet videre i livet, og de kan ta med seg positive opplevelser og erfaringer som kan styrke deres selvbilde (Skogen et al., 2018, s. 53).

Målet med oppgaven er å få en dypere forståelse av hvilke egenskaper gode lekeledere bør inneha, og hvordan man kan veilede barn i denne utviklingsprosessen. Derfor har vi landet på problemstillingen: «Hvordan kan barnehagelærere veilede barn til å bli gode ledere i leken?»

1.2 Oppgavens oppbygging

Teorikapittelet er inndelt i tre delkapitler etter funn, her legges relevant teori knyttet til problemstillingen frem. Deretter beskrives metoden vi bruker i forskningen, etterfulgt av en

presentasjon av funn, og drøfting av empiri opp mot teori. Avslutningsvis kommer en oppsummering av forskningsprosessen og en konklusjon som besvarer problemstillingen.

2.0 Teori

2.1 Veiledning

Når det kommer til barns lek, kan det være utfordrende for barnehagelærere å vite hvilken rolle man skal gå inn i. Det handler om å finne balansen mellom å verne om barns lek, og å støtte barna i leken (Öhman, 2012, s. 239). De må ha tillit til det lekende barnets evne til å forhandle, invitere andre inn i leken og løse konflikter på egenhånd, ifølge Öhman (2012, s.239). Dersom barn mangler veiledning fra barnehagelærere, eller generelt mangler verktøy for å håndtere ulike konflikter, kan barna benytte seg av uheldige strategier som krenking eller vold for å hevde sin rett. Å leke fritt vil dermed ikke si å overlate barna til seg selv, men å være til stede og støtte barna etter behov (Öhman, 2012, s. 239).

Johnson et al. (2005, s. 270-277) deler barnehagelærerens mulighet for å delta i lek inn i fire ulike roller. *Observatør* handler om å holde seg på sidelinjen av leken, mens man samtidig er bekræftende og fungerer som en trygghet for barna som leker. *Rekvisitør* er når barnehagelæreren tilrettelegger leken utenfra, ved å veilede hvordan leken kan utvikle seg eller bringer inn lekemateriell (Johnson et al., 2005, 270-277). Å være *med lekende* handler om å delta i barnas lek, la seg lede av barna og ofte ta en passiv rolle i leken. I denne rollen har man større mulighet til å veilede leken, ifølge Johnson et al. (2005, 270-277). Som *lekeleder* styrer barnehagelæreren leken i større grad. Han foreslår gjerne tema, og er en pådriver for å videreutvikle leken. Disse fire rollene blir beskrevet som viktige på hver sin måte. I en lekesituasjon kan man også veksle på rollene etter barnas behov (Johnson et al., 2005, 270-277).

Ifølge Utdanningsdirektoratet (2018, s. 18), er det viktig at de ansatte er til stede der barn leker for å kunne bidra til at barn utvikler sosialkompetanse. Videre legges det vekt på at barnehagelæreren kan observere og reflektere rundt det som utspiller seg blant barn i lek. Gjennom gode refleksjoner kan man komme frem til hvordan man skal veilede barna og hjelpe dem på en god måte (Utdanningsdirektoratet, 2018, s. 18). Lillemyr (2011, s. 41) hevder at barnehagelærerens kunnskaper og erfaringer innen lek, er viktig for å kunne veilede

barna. Lek har ikke alltid blitt fremstilt som et viktig pedagogisk område i forskning, pedagogisk debatt eller praksis, ifølge Lillemyr (2011, s. 30). Hva barn egentlig gjør når de leker, har heller ikke vært særlig forsket på tidligere (Øksnes & Sundsdal, 2018, s. 43). Lillemyr (2011, s. 30) mener dette har endret seg de senere årene. For at de ansatte skal kunne ta både barn og barns lek på alvor, må de ansatte være bevisst på sine holdninger til lek (Lillemyr, 2011, s. 41).

Gjennom samhandling og kommunikasjon, danner barn sin bevissthet og jeg-oppfatning, ifølge Mead (u.å., sitert i Tholin, 2014, s. 103). Videre påpeker han at mennesker er sosiale karakterer som utvikler sin identitet og personlighet sammen med andre. Speilingsteorien til Mead handler om at man gjennom andres reaksjoner og uttrykk kan speile oss selv (Tholin, 2014, s. 103). Gjennom samhandling med andre, dannes det et bilde av hvilke forventninger andre har til dem. Mead (1863-1931, sitert i Askland & Sataøen, 2019, s. 107) brukte begrepet *signifikante andre*, som er de spesielt viktige og betydningsfulle i barns øyne. Videre påpeker han at det er foreldrene som står barna nærmest i starten av livet. Etterhvert som de sosiale rammene utvider seg, vil de signifikante andre inkludere kamerater og pedagoger (Askland & Sataøen, 2019, s. 107).

Vygotsky (1970, sitert i Stanton-Chapman, 2005, s. 100) la vekt på voksenrollen, og at sosialt samvær med barn er en viktig faktor når det kommer til barns lek. Når barnet ikke mestrer noe på egenhånd, kan det få hjelp og støtte fra en voksen eller et annet barn (Stanton-Chapman, 2005, s. 100). Ifølge Imsen (2014), må vi kartlegge hva vi tror barnet evner på egen hånd, og hva barnet mestrer ved hjelp og støtte fra andre. Vygotsky (u.å., sitert i Imsen) kaller sonen mellom hva barnet mestrer på egenhånd, og hva det mestrer med støtte, for den *proksimale utviklingssonen* (Imsen, 2014, s. 192). Barnehagelæreren kan veilede, forklare, eller vise ulike handlingsalternativer i de ulike situasjonene barnet står i. På denne måten blir man en medierende hjelper, slik at barna til slutt mestrer oppgaven selv, ifølge Vygotsky (u.å., sitert i Imsen, 2014, s. 192). Jerome Bruner (1915-2016, sitert i Askland & Sataøen, 2019, s. 203) brukte begrepet *støttende stillas* som et bindeledd til Vygotsky og hans virksomhetsteori. *Støttende stillas* blir også illustrert som et begrep man anvender når barnet får hjelp eller veiledning av en voksen, eller et annet jevnaldrende barn med en oppgave barnet ikke mestrer alene. Man kan også bruke bøker, parallelle historier eller dramatisering som støtte for barna (Askland & Sataøen, 2019, s. 203).

Johansson (2011, s. 183) skriver at ved å sette grenser, bemerker ansatte i barnehagen forskjell på rett og galt. De viser at negative handlinger som utestenging ikke er akseptable. Om man derimot ikke gir noen reaksjon på handlingen, vil man indirekte vise at slike handlinger er akseptable, påpeker Johansson (2011, s. 184). Videre skriver hun at i barnehagen bør personalet opptre som rollemodeller gjennom handlinger og ord, for å fremme gode holdninger og verdier. Man viser respekt for andre, positive handlingsmønstre og oppfordrer barna til å også ha en slik atferd (Johansson, 2011, s. 184).

Ved å gi barna positive handlingsalternativer når det oppstår konflikter, vil det kunne føre til at barna opplever gleden i å samarbeide med andre barn (Idsøe & Roland, 2017, s.74). Johansson (2011, s. 170) vektlegger at samtale blir en viktig faktor når man skal hjelpe barn til å samhandle med andre. Gjennom samtaler mener hun at barn kan erfare at det kan være nyttig å sette ord på egne følelser og behov, samtidig som de kan bli bevisst på at kameratene har andre ideer og ønsker. Videre sier Johansson (2011, s. 171) at når barnehagelæreren legger til rette og oppfordrer barna til å snakke sammen, vil det over tid gi dem gode forutsetninger til å håndtere og løse vanskelige situasjoner på egen hånd. Hva konflikten handler om, har mindre betydning (Johansson, 2011, s. 171).

Ut fra barns evner og forutsetninger, er det viktig å huske på at alle barn har rett til å lykkes i lek, både kollektivt og individuelt (Öhman, 2022). Som barnehagelærer og pedagog har du et viktig ansvar med å sette deg inn i hvorfor det er vanskelig for enkelte barn å delta i felles lek (Öhman, 2022). Videre skriver hun at noen barn kan oppleves som styrete eller sjefete, da må vi tilpasse hvordan vi veileder, for at alle skal oppleve mestring i lek. Johansson (2011, s. 110-111) konkluderte med at dersom man irettesetter barn som har en uønsket atferd, blir det lagt vekt på barnets manglende evner. Barn som blir møtt med kritikk, vil kunne føle seg mislykket, sier hun. Forsterkning handler derimot om å løfte frem den positive atferden hos barnet, og oppmuntre til at barnet fortsetter med et slikt handlingsmønster. Barna får da mulighet til å kjenne på mestring (Johansson, 2011, s.110-113).

Teoriene i dette kapittelet peker mot at barnehagelæreren må være bevisst på sin atferd og holdninger i møte med barn. Det er viktig med tilstedeværende voksne som bruker sin kompetanse når man skal veilede barn og lære dem gode strategier (Pape, 2020, s. 182).

2.2 Autoritativ voksenstil

Sosialpsykolog Baumrind (1991, sitert i Idsøe & Roland, 2017, s. 80-81)

har forsket på oppdragelse og ulike foreldrestiler. Baumrind sine fire ulike oppdragerstiler er *autoritær*, *autoritativ*, *ettergivende* og *den forsømmende* voksenstil. Det er en verdenskjent teori, og den er overført og iverksatt i pedagogisk sammenheng (Idsøe & Roland, 2017, s. 79). Idsøe og Roland (2017, s. 80) forteller at en *autoritativ voksenstil* innebærer å sette grenser på en varm og respektfull måte. For å kunne bli en autoritativ voksen, kreves det øvelse og refleksjon over sitt eget arbeid, fremhever de. En *autoritativ voksenstil* og gode relasjoner til barna henger tett sammen, og har positiv innvirkning på hverandre. For å kunne sette grenser må man ha god relasjon til barnet. Samtidig bygger man også relasjoner gjennom å være *autoritativ* (Idsøe & Roland, 2017, s. 81).

Internasjonal forskning (Azman et al., 2021) undersøkte forholdene mellom barn og unges psykiske helse, oppdragelsesstil og familiestrukturer. Gjennom analysen kom det frem at barn som blir oppdratt i en *autoritativ stil*, viser seg å bli mer selvstendige, har høyere selvtillit og blir mer følelsesmessig stabile. Barna viser også høyere sosiale ferdigheter og bedre mestringsstrategier i skolen enn barn som blir oppdratt innen de andre voksenstilene ifølge Azman et al. (2021). I analysen blir foreldrestilene omtalt som foreldrenes atferdsmønstre og holdninger til barna, og hvilke teknikker foreldrene bruker på lang sikt for å påvirke sine barn. Azman et al. (2021) beskriver den *autoritative stilen* som preget av varme, støtte og krav. Den skaper også forutsigbarhet, klare atferdsregler og lavt nivå for psykisk press (Azman et al., 2021). Analysen viste at de fleste tyske barn ble oppdratt i en *autoritativ stil*. En annen internasjonal undersøkelse (Azman et al., 2021) viste at barn med migrasjonsbakgrunn ofte ble oppdratt i en *autoritær stil*. Den er ifølge Azman et al. (2021), preget av høye nivåer av kontroll og psykisk press, men lave verdier for psykisk støtte.

En rapport om barns psykiske helse kom frem til at kvaliteten i relasjoner mellom barn og voksne er essensiell for barns selvbilde og selvfølelse (Skogen et al., 2018, s. 53). Skogen et al. (2018, s. 52) hevder også at barnehagelærerens kompetanse, kunnskap og gode holdninger vil kunne utgjøre en forskjell i barns liv. Ved å etablere et godt selvbilde i barnehagealder, vil det kunne få positive ringvirkninger i voksenlivet (Skogen et al., 2018, s. 16). I de siste årene har det vært et økende søkelys på psykisk helse. Selv om det har vært gjort lite forskning rundt dette temaet i barnehagen, sier likevel denne rapporten noe om at det er en

sammenheng mellom hvilke miljøer barnet oppholder seg i, og den psykiske helsen i voksen alder (Skogen et al., 2018, s. 16). Rapporten viser også at forebygging må starte der barn og unge befinner seg, og kvaliteten i barnehagen har stor betydning for barns psykiske helse (Skogen et al., 2018, s.14).

Werner (2017) sier at utvikling av et godt selvbilde er avhengig av en god relasjon mellom barn og voksne. Hun hevder at følelsen av egenverd har grobunn i relasjonen mellom voksne og barn, og sier videre at den voksne har ansvaret for relasjonen (Werner, 2017).

Barnehagelæreren har en unik posisjon og makt til å bidra til at barn utvikler et godt selvbilde ved å anerkjenne og bekrefte barn på en positiv måte, ifølge Öhman (2020, s. 171). Da vil barnet få tiltro til sine egne verdier, og dømmekraft til å stå for sine handlinger og valg i felleskap med andre (Öhman, 2020, s.171). Basert på de ulike teoriene som er presentert her, er det viktig at barna skal oppleve at de blir anerkjent og respektert som et subjekt som har intensjoner, behov og ønsker (Johansson, 2011, s.58-59). Det viser også at det kreves øvelse og refleksjon over eget arbeid for å bli en *autoritativ* voksen (Idsøe & Roland, 2017, s. 81). Videre ser man at ved å være en *autoritativ* voksen, bygger man gode relasjoner med barn. Gode relasjoner er viktig når man skal sette grenser og veilede barn til å bli gode ledere i lek (Idsøe & Roland, 2017, s. 81).

2.3 Barns sosialkompetanse

Størksen (2018, s. 82) definerer sosialkompetanse som en sammensetning av ulike ferdigheter som å mestre turtaking, vise omsorg, evne å ta andres perspektiver, og være en positiv faktor i gruppa. Dette er kompliserte ferdigheter som handler om å kunne finne en balanse mellom egne og andres behov (Størksen, 2018, s. 82). Ladd (2005, s. 12) påpeker at konflikter mellom barn er viktige både fordi barnet får uttrykke sin individualitet, og at barna blir utfordret til å finne løsninger sammen. Barn som lærer å håndtere konflikter og forhandle frem gode løsninger for seg selv og andre, vil ha gode forutsetninger til å opprettholde relasjoner, uten å gå på akkord med sin egen autonomi (Ladd, 2005, s. 12). Lav utvikling av selvregulering, emosjonsforståelse og språk, vil være med å hindre barn i å handle på en sosialt kompetent måte skriver Størksen (2018, s. 82). Videre skriver hun at det derfor er viktig at barn får styrke disse områdene, som gir grunnlag til utvikling av sosialkompetanse.

Mennesker som opplever fellesskapsfølelse og følelsen av at jeg duger til noe, er noe sosialpsykologene Deci og Ryan (2017, sitert i Öhman, 2022) la vekt på i sin selvbestemmelsesteori. Når et barn føler at han eller hun mister sin bestemmelsesrett i leken, kan barnet opptre på en dominerende eller aggressiv måte overfor de andre barna. Öhman (2022) skriver i sin artikkel at dette ikke nødvendigvis handler om makt, men vel så gjerne om at barnet som vil bestemme, opplever det som å miste kontroll over leken dersom noen andre prøver å overta (Öhman, 2022).

I en studie (Ladd, 2005, s. 39) som undersøkte barns lederroller, ble det bemerket at barn brukte mange ulike strategier for å påvirke jevnaldrende, og for å oppnå sine egne mål i lekesituasjoner. Noen av strategiene barna brukte var å veilede andre i lek, tvinge egne ideer over på andre barn, og å opptre på en måte som krever oppmerksomhet (Ladd, 2005, s. 39). Forskeren delte barnas lederstil i to grupper, *innflytelsesrik atferd* og *dominerende atferd*. Barn som bruker en *innflytelsesrik atferd* vil bygge relasjoner med andre barn, finne felles mål og utvikle sin sosialkompetanse (Ladd, 2005, s. 40-41). De som bruker en *dominerende atferd* for å lede andre i lek, vil derimot ikke oppnå gode samspill med andre, og ville mest sannsynlig få en dominerende respons fra andre barn (Ladd, 2005, s. 40-41). Öhman (2022) beskriver at utforskning av lederskap er noe alle barn gjør gjennom ulike strategier, som er avhengig av deres erfaringer og temperament.

Ytterhus (2002, s. 164-165) beskriver i sin studie om sosialt samvær, og hvordan barn kategoriserer hverandre. De fleste barn blir kategorisert som greie. Det handler om å følge de sosiale normene og ikke ha en negativ atferd mot andre (Ytterhus, 2002, s. 164-165). Barn som enten ble avvist eller ignorert, var barn som ble sett på som rare, slemme eller treige. Det var ikke barn som hadde et synlig kjennetegn som en annen hudfarge, eller funksjonshemming, men på atferden (Ytterhus, 2002, s. 164-165). De barna som ble oppfattet som slemme eller rare, slet med samhandling og flyt i leken. Dette var med på å skape en usikkerhet hos resten av majoriteten da de ikke skjønnte de eksplisitte og implisitte reglene i leken (Ytterhus, 2002, s. 164-165). Barn drar med seg egne historier, med både negative og positive forhold fra tidligere sosiale møter, inn i en sosial samhandling med andre barn (Stanton-Chapman, 2005, s. 102). Ladd (2005) og Öhman (2020) skriver om barn som eksperimenterer med ulik atferd, som inkluderer både prososiale og negative handlinger. Gjennom sin utforskning kan barn både løfte og krenke hverandre. Disse erfaringene vil kunne være med å avgjøre hvilke sosiale strategier de vil bruke i fremtiden (Öhman, 2020,

s.17-18). Deres sosiale atferd, språk og holdninger påvirkes av andre barns reaksjoner (Ladd, 2005, s. 13).

Noen barn følger etter andre, mens andre tar lederrollen fra start, påstår Imsen (2014, s. 436). I det uformelle samværet blant barn, ser man både ekskludering, marginalisering og inkludering (Imsen, 2014, s. 436). Her kan barn høste med seg rike erfaringer, men også uheldige samspill. Ifølge Imsen (2014, s. 436), kan man se at jenter og gutter har en noe ulik «kultur». Videre skriver hun at gutter er mer opptatt av ferdigheter som å vise krefter eller hvor gode de er i ballspill. Hos jenter kan det handle om status og relasjon ved å være den som blir likt og den som de andre ønsker å få være med. Nielsen (1981, sitert i Imsen, 2014, s. 436) skriver at det er forskjell på gutters og jenters samspill og relasjoner fra barnehagealder og oppover. Dette er et fellestrekk som vises på tvers av kulturer, og ikke bare noe som er gjeldende i den vestlige pedagogikken. Gutter får lederstatus gjennom ulike aktiviteter eller prestasjoner. Lederskapet blir dannet gjennom kreativitet i lek, eller gjennom overlegenhet i aktiviteter som er populære blant barna (Imsen, 2014, s. 436). Når det kommer til jentenes mønster i dannelsen av vennskap, sier hun at det først oppstår et «parforhold». Jenter starter ofte samtalen med «skal vi være sammen?» når de inviterer til lek. Her blir ofte alliansen jentene har opprettet seg på forhånd, styrket (Imsen, 2014, s. 436). Jenter har ofte hemmeligheter og kan hviske i øret til hverandre, og de rangerer fra de mindre populære barna til de mer populære. De har også med mer makt, og har en sterkere innflytelse enn de med mindre makt (Imsen, 2014, s. 436).

Kultur kan også være med å påvirke måten man bidrar i den sosiale interaksjonen. Stanton-Chapman (2015, s. 102) viser til et eksempel som handler om kulturforskjeller blant barn. I USA vil barn som fremtrer på en mer sjenert eller forsiktig måte, ofte bli holdt utenfor leken. Jevnaldrende barn ser på denne atferden som negativ, og kan da utvikle uheldige samspillsmønstre som ekskludering (Rubin et al., 2002, sitert i Stanton-Chapman, 2015, s. 102). Videre siterer hun til Chen et al. (2006), som sier at når kinesiske barn bruker den samme sosiale interaksjonen, blir sjenert eller forsiktighet sett på som en ønsket egenskap i den kinesiske kulturen (Stanton-Chapman, 2005, s. 102).

For å oppsummere dette kapitlet er det viktig å huske at det er mange forskjellige deler av barns sosialkompetanse som voksne må fokusere på for å lede barn i leken. I barns lek benyttes det ulike strategier som speiler seg i deres temperament, tidligere erfaringer og barns

personligheter (Öhman, 2022). De barna som oftest blir godtatt som ledere, er de som kan føre vennene sine på en demokratisk og god måte. Det kan også være de som har individuelle egenskaper som de andre barna ser opp til. Barn som bruker en mer dominant strategi, viser ofte dette med sitt kroppsspråk eller med sitt verbale uttrykk (Öhman, 2022).

3.0 Metode

Det finnes flere metoder man kan anvende i et forskningsprosjekt, men det er to hovedtyper som går igjen ifølge Bergsland & Jæger (2016, s. 66), nemlig *kvalitativ* og *kvantitativ* metode.

Det som i hovedsak skiller disse metoderetningene, er måten man innhenter data på skriver Dalland (2021, s. 55, 56). Videre beskrives *kvantitativ* metode som å gå mer i bredden, og man innhenter informasjon i form av spørreskjema med faste svaralternativer. *Kvalitativ* metode brukes mer for å innhente data som kan belyses gjennom beskrivelser fra erfaringer og opplevelser. Forskeren ser fenomenet innenfra, og vi samler inn ulike data i direkte kontakt med feltet (Dalland 2021, s. 55, 56).

Ifølge Dalland (2021, s. 54), er metode et redskap vi bruker når vi skal undersøke noe. Det er som regel problemstillingen som styrer vårt valg av metode, men det kan også være motsatt. Valg av metode kan også være medvirkende til valg av problemstilling (Bergsland & Jæger, 2016, s. 66). I vårt tilfelle formulerte vi problemstillingen tidlig i prosjektet og bestemte oss deretter for hvilken metode vi ville anvende.

3.1 Valg av informanter

Vi utførte et strategisk valg da vi ble enige om hvem vi ønsket å intervju (Dalland, 2021, s. 79). Målgruppa for intervjuene var barnehagelærere. Vi ringte derfor til ulike barnehager og spurte om en barnehagelærer der kunne være interessert i å stille til intervju i forbindelse med en bacheloroppgave. Bakgrunnen for dette var at problemstillingen vår omhandlet barnehagelærere, og vi var ute etter deres praksisnære kunnskaper og arbeidserfaringer. Aldersgruppen på våre informanter var derfor mellom 30 til 50 år. De hadde mellom 7 til 30 års erfaring, og enkelte hadde videreutdanning innen ledelse og veiledning. Noen hadde lange og utfyllende svar, mens andre hadde behov for oppfølgingsspørsmål. Informantene våre var alle kvinner, dette var tilfeldig. Alle informantene var positive til å stille til intervju.

3.2 Datainnsamling

Vi valgte kvalitativt intervju for innhenting av data som et verktøy for å belyse problemstillingen i oppgaven (Bergsland & Jæger, 2016, s. 69). Målet med intervjuene var å gå mer i dybden, og at informantene skulle dele sine praksisnære erfaringer (Bergsland & Jæger, 2016, s. 69). Vi var også ute etter deres tanker og refleksjoner som beskrev hvordan de jobbet på sin avdeling når det kom til veiledning av lekeledere. Det ble utført et semistrukturert intervju, der vi på forhånd hadde laget en intervjuguide som inneholdt ulike temaer. Semistrukturert intervju inneholder en samtale mellom informanten og forskeren, der samtalen blir ledet av forskeren (Bergsland & Jæger, 2016, s. 71). Vi informerte våre informanter om at vår gruppe besto av tre studenter, der to av oss møtte til intervjuene. En ville stille spørsmål og én ville ta notater.

Målet med intervjusituasjonene var at det skulle være en god atmosfære, og at informantene skulle føle seg trygge nok til å snakke fritt om sine egne opplevelser (Bergsland & Jæger, 2016, s. 72). På forhånd øvde vi på hvordan vi skulle stille spørsmålene, slik at vi fikk se om spørsmålene åpnet opp for refleksjon slik vi ønsket (Bergsland & Jæger, 2016, s. 70).

Intervjuene ble holdt på informantenes arbeidsplasser i deres arbeidstid. Vi startet med å presentere problemstillingen. Målet var at informantene skulle ha en forforståelse om hva intervjuguiden inneholdt og hensikten med prosjektet (Dalland, 2021, s. 85). Sammen med informantene gikk vi gjennom spørsmålene, vi brukte intervjuguiden for å kunne systematisk jobbe videre med rådata. Dalland (2021, s. 78) påpeker at kontakten mellom intervjuer og informant er vesentlig i intervjusituasjonen. Man må se på informanten, lytte aktivt og vise interesse. Vi valgte derfor at en av oss stilte spørsmålene og hadde mulighet til å ha blikkontakt, bekrefte og stille oppfølgingsspørsmål, mens en annen student noterte underveis (Dalland, 2021, s. 93). Underveis oppdaget vi at informantene var usikre på om de hadde svart utfyllende nok. Vi opplyste da om at det ikke var noen riktige eller gale svar (Dalland, 2021, s. 86). I etterkant av intervjuene brukte vi god tid på reinskriving av rådata. Dette ble gjort rett etter intervjuene. På denne måten fikk vi også skrevet ned våre inntrykk mens vi hadde intervjuet ferskt i minnet, noe som førte til et bedre helhetsinntrykk og utgangspunkt da vi senere skulle transkribere data (Dalland, 2021, s. 92, 95).

3.3 Forskningsetikk

Ifølge Dalland (2021, s. 168) handler forskningsetikken om å sikre personvernet til de som deltar i forskningen. Han legger også vekt på viktigheten av å gjøre etiske overveielser og jobbe ryddig når det kommer til personopplysninger for å sikre et godt samarbeid. Det er lovfestet at det ikke skal forekomme krenking gjennom behandling av personopplysninger (Bergsland & Jæger, 2016, s. 83). Vi har derfor omtalt informantene som informant 1-6 i vår datainnsamling. Navn, telefonnummer og institusjon har ikke blitt lagret. Informantene ble opplyst om at i selve oppgaven ville de bli både direkte og indirekte anonymisert. Det vil si at navn, telefonnummer og institusjon ikke vil bli nevnt (Dalland, 2021, s. 169). Når man skal intervjuer, må man gi en viss informasjon på forhånd til informantene. Den bør inkludere et samtykkeskjema, informasjon angående taushetsplikt og anonymitet (Dalland, 2021, s. 82). Vårt mål var at informantene skulle få tildelt god informasjon i forkant. Derfor sendte vi ut et samtykkeskjema (se vedlegg 1) som inneholdt informasjon om hvordan intervjuet ville bli utført i tillegg til punktene Dalland (2021, s. 82) viser til ovenfor.

Bergsland og Jæger (2016, s. 83) legger vekt på følgende tre hovedprinsipper: *informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser*. *Informert samtykke* handler om å informere om undersøkelsens overordnede mål, at den er frivillig og at informanten kan trekke seg når som helst. Det var viktig for oss at informantene skulle føle seg trygge på at det de fortalte var *konfidensielt* og alt ville bli anonymisert i oppgaven. Dette vil si at vi ikke avslører informantenes personlige data og identitet. (Bergsland & Jæger, 2016, s. 85). *Konsekvenser* handler om å vurdere mulig skade eller belastninger som kan påføres informantene gjennom deres deltakelse (Bergsland & Jæger, 2016, s. 85).

Når man skal velge tema og formulere problemstilling, er det viktig å tenke på hvilken målgruppe man ønsker å nå (2021, s. 171). Veiledning av barn som leder leken, er aktuelt i barnehagehverdagen. Vi konkluderer derfor med at denne forskningen vil være nyttig for oss selv og andre barnehagelærere.

3.4 Validitetsvurderinger

I et forskningsarbeid er det viktig å være kritisk til egen metode. I kvantitativ forskning blir begrepene *reliabilitet* og *validitet* brukt i evaluering av det metodiske arbeidet, men i

kvalitative studier får disse begrepene en annen betydning (Bergsland & Jæger, 2016, s. 80). Innen kvalitative studier kan *reliabilitet* handle om troverdighet ut ifra om datainnsamlingen er utført på en systematisk måte (Grønmo, 2016, s. 249). *Validitet* handler ifølge Grønmo (2016, s. 254-257) om forskernes kompetanse for datainnsamling, evne til å drøfte materialet med andre, oppdage eventuelle svakheter og til slutt om forskningen kan føre til endringer i praksis. Om man bruker kvalitativt intervju som metode i et forskningsprosjekt, kan det oppstå feilkilder i kommunikasjonsprosessen. Noen av eksemplene Dalland (2021, s. 63) viser til, er om informantene misforstår intervju spørsmålene, eller om vi misforstår deres svar. Ved unøyaktige svar, kan meningsinnholdet endres ved reinskriking, noe som fører til redusert troverdighet (Dalland, 2021, s. 63). Et annet viktig punkt innen datainnsamling, er at det må være relevant for problemstillingen (Dalland, 2021, s. 63). I ettertid ser vi at vi burde lagt til spørsmål om kjønn og flere spørsmål om barn som lekeledere i intervjuguiden. Da kunne vi ha forsket enda mer i dybden på hvorfor det oppstår lekeledere, hva informantene mener er en god leder og betydningen av kjønnsrollene.

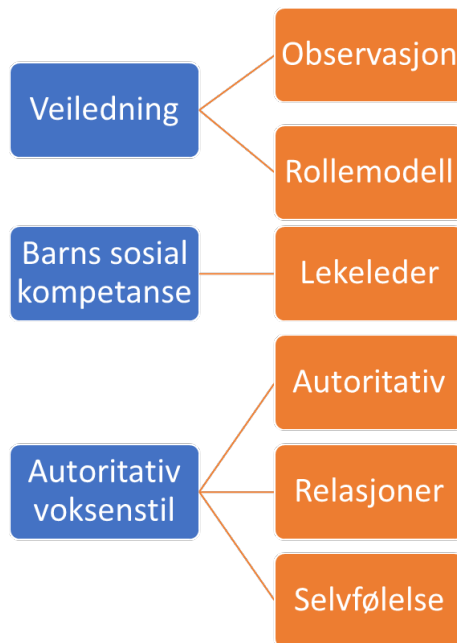
Data må være samlet inn slik at de er pålitelige. De vanligste feilene kan reduseres gjennom godt forarbeid og oppmerksomhet i intervjuprosessen (Dalland, 2021, s. 63). Dette var noe vi var bevisste på i forkant av intervjuene. Vi valgte å være to studenter til stede under intervjuene slik at en kunne notere mens den andre intervjuet. På denne måten sikret vi at den som intervjuet kunne ha fullt fokus på informanten, og at det var en god flyt i samtalen uten avbrytelser (Dalland, 2021, s. 93). Svakheter i vårt arbeid kan være at vi har veiledet informantene under intervjuene. Vi brukte ikke lydopptak, dette kan ha ført til at informasjon har gått tapt. Gjennom analysen og tolkningsarbeidet var vi bevisst på å skille mellom våre tolkninger og informantens utsagn og tolkninger (Bergsland & Jæger, 2016, s. 82). For å høyne validiteten i forskningsprosjektet, er det ifølge Bergsland & Jæger (2016, s. 82) viktig å gjøre datamaterialet så transparent som mulig. Da kan leseren se og forstå hvilke tolkninger som er våre egne, og hvilke som er informantene sine. Når man jobber på denne måten, og gjør om datamaterialet så transparent som mulig, er man med på å øke troverdigheten (Bergsland & Jæger, 2016, s. 82). Selv om vi bruker en kvalitativ metode, har vi laget et stolpediagram for å øke troverdigheten av våre funn (Se tabell 2).

3.5 Analyse

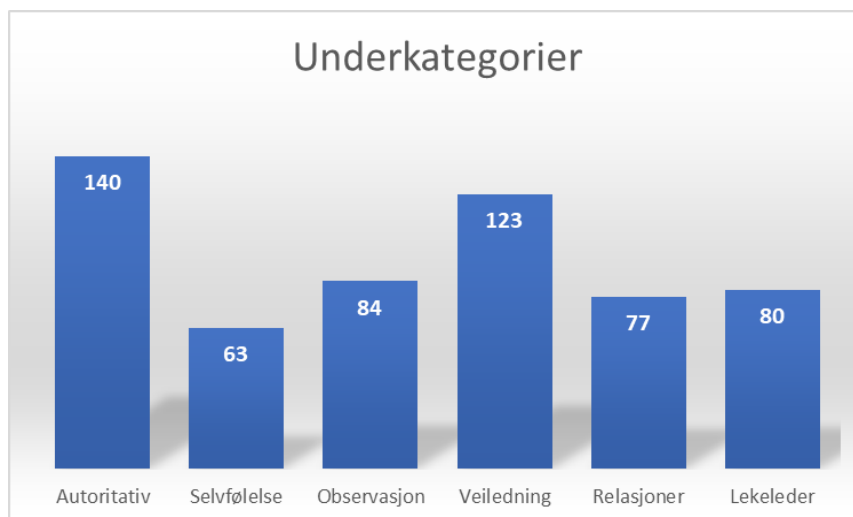
Analysen av data startet allerede i arbeidet med å utforme intervjuguiden. Gjennom analysen skal vi ifølge Dalland (2021, s. 94) finne ut hva intervjuet har å fortelle. Her la vi retningslinjer for hva vi ønsket å finne svar på i forhold til vår problemstilling (Dalland, 2021, s. 94). Siden oppgavens teoretiske grunnlag var diskutert på forhånd, og intervjuguiden hadde søkelys på de tre begrepene- *autoritativ voksenstil*, *psykisk helse* og *rollemodell* (se vedlegg 2), har oppgaven blitt analysert gjennom en *deduktiv tilnærming* (Grønmo, 2016, s. 50-51). Vi kan også si at det har blitt brukt en kombinasjon med en *induktiv tilnærming*, da vi var åpne for informantenes svar og tok utgangspunkt i funn.

Deretter fant vi relevant teori (Grønmo, 2016, s. 50-51). Da alle seks intervjuene var gjennomført, tok vi for oss ett og ett spørsmål og sammenlignet svarene fra alle informantene. Vi noterte ned hvilke temaer som var relevante for vår problemstilling. En forutsetning var at det måtte være flere av informantene som hadde snakket om samme tema. Da satt vi igjen med en liste av begreper som vi klassifiserte i tre hovedkategorier. Kategoriene la et grunnlag for ny gjennomgang av intervjuene. Denne gangen fargekodet vi inn i seks underkategorier. Vi uthevet også sitater vi mente var spesielt viktige.

Når man skal analysere et intervju, er det lettere om man deler materialet opp i mindre deler. Dette vil hjelpe oss til å få frem alle sidene av det informantene har sagt (Dalland, 2021, s. 94). Alt datamateriale må klargjøres før analysearbeidet kan starte, ifølge Bergsland & Jæger (2016, s. 81). Videre påpeker de at den vanligste fremgangsmåten er å gjøre om det innsamlede datamaterialet til en skriftlig tekst. Man kan også omgjøre innsamlede data til tabeller, statistikk eller grafer. Analysearbeid handler om å skape mening, struktur og orden. Det handler også om å redusere datamengden, noe som gir en bedre totaloversikt (Bergsland & Jæger, 2016, s. 81). Sammen laget vi en tabell som viste de tre hovedkategoriene: «veiledning», «barns sosialkompetanse» og «autoritativ voksenstil»- I tillegg viser tabellen hvilke underkategorier vi plasserer under hver hovedkategori (se Tabell 1). I tabell 2 kan man også se hvor mange setninger i intervjuene som omhandlet hver underkategori. Her tok vi kun med svar fra informantene, ikke spørsmålene fra intervjuguiden. Vi hadde ett spørsmål angående observasjon i intervjuguiden, men hadde ikke forventet at det skulle være et tema som skulle komme så tydelig frem i intervjuene. Dermed er det ikke lagt vekt på observasjon i teoridelen, men i funn og diskusjon.

Tabell 1: Hoved- og underkategorier.

Tabell 2: Underkategorier

4.0 Funn

4.1 Veiledning

4.1.1 Rollemodell

Informantene som deltok i vår datainnsamling, hadde en felles forståelse av begrepet rollemodell. Alle var enige om at en god rollemodell er viktig for å kunne veilede i her og nå-situasjoner når det kommer til deltakelse av barns lek. Det informantene la i begrepet rollemodell, var å opptre som et forbilde ved å vise positive handlingsmønstre overfor barna. Informant 3 sa «Når man deltar, kommer barna til deg og inviterer deg med inn i leken, fordi de vet at du leker med dem. Blir barna avvist av de voksne, gjør de det også mot andre barn, for da har de erfart det.»

Informantene beskrev at barna speiler seg i oss ansatte. Det er viktig å se sammenhenger om hvordan vår atferd påvirker de rundt oss. I spørsmålet om «Hva anser du som en god rollemodell», svarer informant 3: «Barna gjenspeiler seg i det vi gjør, vi må tenke over hvordan vi snakker, kroppsspråk, mimikk, stemmebruk og alt vi gjør. Alt spiller inn.» Informantene påpekte at det ligger mye læring for barna gjennom å vise hvordan man bør opptre. Informant 5 la vekt på å være ydmyk og bemerke sine egne feil. «Det å sette ord på seg selv når man gjør noe godt kan bidra til å øke bevisstheten hos barn og voksne, samtidig som man kan gjøre det samme når man har trådt feil. Da viser du at du er ydmyk og at du kan gjøre feil og er bevisst på det.»

4.1.2 Observasjon

Måten det oftest blir utført observasjoner på, er ifølge informantene deltakende observasjoner i spontane situasjoner. Det blir nevnt at de har et ønske om å utføre mer strukturerte observasjoner, men det er vanskelig å få til i en travel barnehagehverdag. Lekegrupper eller smågrupper blir beskrevet som gode muligheter for å bli godt kjent med en barnegruppe, og å kunne observere lek og samspill.

Sosioqram og barnesamtaler ble også brukt for å kartlegge barns relasjoner og få innblikk i barnas opplevelser. Informantene mente observasjon var viktig for å finne ut hvilke roller barna har i leken, og om rollene var selvvalgte eller tildelt. Observasjoner og kartlegging ga også grunnlag for veiledning og eventuelle tiltak, ifølge informantene.

4.2 Barns sosialkompetanse

4.2.1 Lekeleder

I spørsmål angående barn som lekeledere, opplevde vi at informantene hadde ulike syn på hva det innebærer. Enkelte assosierte lekeledere med barn som ledet leken på en negativ måte ved å misbruke sin makt til å ekskludere andre, og bruke negative strategier for å bestemme i leken. Noen påsto at disse negative mønstrene har oppstått ved at barna har fått styre for mye i hjemmet. Informant 6 kommenterte: «Jeg tror barna velger feil strategier fordi at de oppnår noe med det, det blir en suksessfaktor.» Informantene anså disse barna som usikre og redde for å miste kontroll i lek og samspill. Samtidig kom det også frem at det ikke alltid var lederen i leken som hadde den beste lekekompetansen.

Andre informanter omtalte lekeledere som en ressurs med gode egenskaper. De hadde tro på seg selv, var kreative, hadde gode lederevner og var ofte inkluderende. Informant 4 mente at «noen barn er naturlig autoritative, de gjør ikke mye for å få den rollen selv, men de er varme og har noen egenskaper som appellerer til de andre.»

Det var også informanter som hadde et mer nøytralt syn på lekeledere. De la vekt på at det var de ansattes oppgave å gi barna gode strategier som viser at det er lønnsomt å inkludere andre for å opprettholde vennskap. Informantene la vekt på at vi ikke skal nøytralisere, men veilede lekelederene, slik at de utvikler en god lederstil som de også vil få bruk for senere i livet. Det kom også frem i intervjuene at barn som leder hverandre på en god måte, vil være en ressurs som styrker samholdet og fellesskapet i barnegruppa.

Det at det finnes en eller flere lekeleder i barnegruppene, var noe alle informantene kjente igjen. Informant 1 sa: «Vi er flokkdyr, og det er gitte roller i en gruppe som skal følges. Mennesker har behov for å bli ledet, det må være en regissør for at det skal bli en regisert lek.» Informant 5 mente det handlet om personlighet, og at vi er alle ulike. Noen blir ledere og noen ikke.

4.3 Autoritativ voksenstil

4.3.1 Selvfølelse

Et av våre spørsmål i intervjuguiden handlet om hvordan barnehagene jobbet med psykisk helse. Det som var gjennomgående hos alle informantene, var at en trygg tilknytning var avgjørende for barns selvbilde. Det er den voksnes ansvar å styrke den tilknytningen.

Gjennom å vise at man liker å være sammen med barnet med hele seg, med smil, blikk og total tilstedeværelse, vil barnet kunne føle seg viktig og verdsatt for den det er. Alle barn skal få blomstre på sin måte. Alle er unike med ulike styrker og kvaliteter. Informant 6 sa: «Det å føle seg sett, forstått og at noen bryr seg om deg, er med på å bygge selvbilde.»

Videre kom det frem at det å føle tilhørighet i gruppen, ha venner og få være med i leken, var viktige brikker for å utvikle et godt selvbilde. Dersom et barn har et dårlig selvbilde, eller er usikker på seg selv, vil det kunne føre til at barnet bruker uheldige strategier for å komme inn i lek eller å bli værende i leken. Informant 5 sa: «Vi kan hjelpe disse barna ved å fremheve deres styrke. Alle barn har noe vi kan løfte frem for å gjøre dem mer attraktive for de andre barna.»

4.3.2 Autoritativ

Informantene hadde lik forståelse av begrepet autoritativ. Det å være autoritativ ble beskrevet som å være den varme, trygge og grensesettende voksne i alle situasjoner. Man skaper trygghet, tillit, forutsigbarhet og bygger relasjoner. Oppstår det konflikter, trenger barna at vi møter dem og finner ut hva som ligger bak. Vi skal opptre anerkjennende, noe som gjør at barn føler seg verdifulle. Informant 3 svarte: «Møte barna på følelser, la dem få roe seg ned og la dem sitte på fanget så lenge de har behov for det. Samtidig skal vi hjelpe barnet ut av situasjonen, vi skal sette grenser å lære dem å regulere følelsene sine.»

Flere informanter satte autoritativ stil opp mot en autoritær stil, og mente at det ikke er sikkert at man lykkes med veiledning om man irettesetter. Blir barn møtt med kritikk eller kjefting på en autoritær måte, lukker det seg mer og mer. Informant 2 sa: «Hvis jeg skal inn og veilede i leken, vil det ha mye mer effekt om jeg er autoritativ, hadde jeg vært autoritær sitter man igjen med barn som opplever frykt og ikke forstår. Barna ønsker å gjøre som du sier på grunn av en gjensidig respekt.»

4.3.3 Relasjon

Gjennom analysen så vi at relasjon var et tema som gikk igjen hos flere av informantene. I denne sammenhengen handlet det om relasjoner mellom ansatte og barn. Det ble lagt vekt på at det alltid er den voksnes ansvar å bygge relasjoner. Informant 2 fortalte: «Jeg setter meg selv på gruppa til en unge jeg ikke har så god relasjon til, slik at jeg får bygget den opp. Da sitter jeg alltid med det barnet ved lunsjen helt til relasjonen blir god. Som barnehagelærer må jeg ha god relasjon til alle.» Smågrupper ble også nevnt som et verktøy for å bygge relasjoner, da det blir lettere å se hvert enkelt barn. Informantene presiserte at det er viktig med gode relasjoner, slik at barna føler at barnehagen er en god plass å være. Barna skal erfare at noen venter på dem og er glade for å se dem. Det kom likevel frem ulike svar fra informantene angående det å etablere gode relasjoner. Enkelte hadde en formening om at man laget planer som innebar smågrupper i en periode for å jobbe med relasjonsarbeid, og anså ikke dette som noe man arbeidet med kontinuerlig. Andre derimot, mente at relasjonsbygging var noe man hadde fokus på gjennom hele dagen.

5.0 Diskusjon

5.1 Veiledning

Informantene uttalte at å være en god rollemodell, vil ha en betydelig effekt når man skal veilede barn til å bli gode ledere i leken. De mente at det var viktig å delta i leken og vise barna prososiale handlinger. Vårt funn kan støttes i Johanssons (2011) forskning som konkluderte at ved å være en god rollemodell, kan man lære barn i barnehage å ta hensyn til andre. Ved å være gode rollemodeller, vise ulike samspillsmønstre og gode holdninger og verdier, er man med på å bidra til at barna gjør det samme mot andre (Johansson, 2011, s. 183-184). Ifølge Pape (2020, s. 182) er tilstedeværende voksne i alle her- og nå-situasjoner viktig. Hun hevder også at tilstedeværende voksne bruker sin kompetanse til å videreutvikle leken innenfor trygge rammer, og de har en stor grad av relasjonskompetanse. Johnson et al. (2005, s. 270-277) mener i likhet med Pape (2020) at ved å innta rollen som *medlekende* eller *lekeleder*, vil barnehagelæreren kunne veilede og videreutvikle leken. Et interessant element som kom frem i vår datainnsamling, var et utsagn fra en av informantene. Hun mente at barn måtte få leke i fred, og man skulle være forsiktig med å forstyrre leken. Samtidig trekker hun frem begrepet rollemodell, og forklarer viktigheten av å opptre som gode forbilder i alle her- og nå-situasjoner. Å vise positive handlingsalternativer, er også noe hun anså som viktig i

møte med barn. Dette støtter opp under teorien til Idsøe & Roland (2017, s. 74) som sier at å gi barna positive handlingsalternativer i en konflikt, er med på å fremheve gleden med å samarbeide med andre barn. Videre hevder Öhman (2020) at barnehagelæreren kan bidra til gode læringsmuligheter ved å vise barna gode strategier for konflikthåndtering. Dette kan gjøres ved å stoppe opp, roe seg ned og få en forståelse av situasjonen barna befinner seg i (Öhman, 2020, S. 215). Dette tyder på at barn lærer atferdsmønstre fra voksne. Vygotsky (1970) deler dette synet og mente at det barnet ikke mestrer selv, kan det få hjelp av en voksen eller et annet barn til å mestre (Stanton-Chapman, 2015, s. 100). I lys av funn og teori, viser det seg at det er en god strategi for barnehagelærere å være gode rollemodeller og vise barna hvordan man kan lede leken gjennom barnehagelærerens atferd.

Et like viktig aspekt er at informantene i intervjuene understrekte at om et barn ble avvist av de voksne, ville de gjøre det samme med andre barn. Dette fører oss videre over på Meads speilingsteori, som er vesentlig i denne sammenhengen. Informantene beskrev at de opplevde at barna speilet seg i de ansatte. De ansattes atferd og holdninger var noe de så på som en viktig faktor når det kom til påvirkningskraften de hadde på barn. Funn i oppgaven viser sammenheng med det Mead (1863-1931) skriver om de signifikante andre i teoridelen (Askland & Sataøen, 2019, s. 107). Informantene la vekt på hvor viktig det er at de ansatte er bevisste på hvordan de snakker til barna, og hvor mye det betyr for dem hva de ansatte mener og synes om dem. Alle informantene snakket om viktigheten av å være en god rollemodell, og er enige i at barna speiler våre handlinger. I lys av Meads teori og resultater fra vår forskning, kan man påpeke at barnehagelærere er en avgjørende faktor for å veilede barn til å bli gode ledere i leken.

Løkken og Søbstad (2002) skriver at man trenger kunnskap om enkeltbarn, barnas samspill og den ansattes rolle for å lage en god pedagogisk plan. Etter at tiltakene er igangsatt, må man også innhente informasjon for å evaluere arbeidet. Observasjon blir da en grunnleggende metode for pedagogisk arbeid (Løkken & Søbstad, 2002, s. 15). Enkelte av informantene snakket om hvor viktig det er å observere for å kunne forstå hvor utfordringene ligger, og for å vite hvordan man kan veilede. Informantene beskrev et ønske om strukturerte observasjoner, men at det ikke lot seg gjøre i praksis på grunn av travle dager. Dette kan støttes i Birkeland & Ødegaards (2018, s.15) undersøkelse av barnehagelæreres observasjonspraksis i barnehagen. De oppdaget at observasjonsmetoder beskrevet i teorien,

ikke blir brukt i praksis. Observasjonsmetodene som i størst grad ble brukt, var uformelle, og ble ikke dokumentert eller reflektert over i personalgruppen.

I Birkeland & Ødegaards (2018, s. 15-16) studie, opplyste deres informanter, i likhet med våre informanter, at mangel på tid var årsak til å ikke kunne utføre strukturerte observasjoner. Birkeland og Ødegaard (2018) påpeker at studien også indikerer at kunnskap og ferdigheter kan være en faktor for hvordan det blir observert i barnehagen (Birkeland & Ødegaard, 2018, s. 15-16). Løkken og Søbstad (2002, s.13) skriver at å observere betyr å iakttå og tolke i lys av teori, men at barnehagelærerens ferdigheter, som evnen til å se og høre barna, også spiller en rolle i observasjonsarbeidet. Birkeland og Ødegaard (2019) har et lignende syn på den som observerer. De nevner sensitiv tilstedeværelse, erfaringer og engasjement som eksempler på personlige egenskaper hos barnehagelæreren. Dette vil ha betydning for kvaliteten i barnehagen. Når det gjelder kunnskap, er det først og fremst kunnskapen om observasjonsmetoder, men også teoretisk forståelse av det man observerer, som spiller inn på om man bruker observasjon aktivt (Birkeland og Ødegaard, 2019). En annen informant mente at observasjoner ikke var viktig i det daglige. Hun satte også ord på at hun opplevde observasjoner som tidkrevende, og hun ville heller være sammen med barna. Dette samsvarer ikke med det Løkken og Søbstad (2002, s. 15) poengterer om at det er viktig med observasjoner for å kunne drive et pedagogisk arbeid. I lys av fremlagt teori, ser vi at årsaken til at det i liten grad blir brukt strukturerte observasjoner i barnehagen kan være mer komplekse enn hva våre informanter mener.

5.2 Autoritativ voksenstil

Ifølge Idsøe & Roland (2017, s. 80) handler den *autoritative voksenstilen* om å sette grenser på en varm og respektfull måte. Som nevnt i teorikapittelet, legger de også vekt på relasjoner og hvilken innvirkning relasjoner har i sammenheng med den autoritative voksenstilen. Dette synet var delt blant informantene. Noen sa at ved å være autoritativ, vil man bygge relasjoner, skape trygghet, tillit og forutsigbarhet, som igjen kan føre til at barna lettere tar imot grensesetting og veiledning. Azman et al. (2021) fremhever at ved å være en autoritativ voksen, vil man gi klare adferdsregler og lavt nivå av psykisk stress.

Dersom man går i motsatt retning, ifølge Roland et al. (2014, s.19), og anvender den autoritære voksen stilen som innebærer å stille strenge krav, ha mye grenser og lite relasjonell varme, vil barna anse dette som en trussel. Dette synet deles av informantene som sa at dette

kunne bidra til frykt, og barnet handler som du ber om i redsel for å få kjeft. Likevel mente en av informantene at barn som leder leken, trenger veiledning. Hun satte ord på at barnehagelærere må sette tydelige grenser for barna dersom de leder på en dominerende måte. Dette er viktig for å vise at den type atferd ikke tolereres. I lys av Roland et al. (2014, s.19), kan dette peke mot en mer autoritær stil. Han fremhever at autoritære voksne har et stort behov for å kontrollere barna, og de gir i liten grad rom for medvirkning og barns perspektiv (Roland et al., 2014, s.19). Azman et al. (2021) trekker i tillegg frem at å være autoritær medfører at barnet opplever liten støtte.

Hvorfor er det så viktig å være autoritativ når man veileder barn til å bli gode ledere i lek? Basert på Baumrind's teori (1991, sitert i Roland et al., 2014, s. 79-82), vil en autoritativ voksen få tillit hos barn. Når barna opplever å bli sett, anerkjent og respektert, vil de ha gode forutsetninger for å ta imot veiledning, ifølge en informant. Under intervjuene kom det også frem at det kunne oppstå situasjoner hvor det var vanskelig å opptre autoritativ. Informantene nevnte situasjoner hvor de ble trigget, og som de opplevde som vanskelige. I disse tilfellene kunne deres behov for å få stoppet situasjonen, overstyre pedagogikken, slik at man inntok en autoritær stil. Om man inntar en autoritær rolle, vil det ifølge Roland et al. (2014) være med på å hindre barnet i å opparbeide tillit. Barnet kan da handle med aggresjon og motstand mot voksne og andre barn (Roland et al., 2014, s.19). Det er ikke dermed sagt at slike enkelthendelser vil ha stor betydning for å bryte tillit, eller at barn vil handle med aggresjon. Som nevnt i teorikapittelet, er det de voksnes atferd som på lang sikt vil påvirke barna (Azman et al., 2021). Likevel ser vi det som positivt at informantene reflekterer over disse hendelsene, når de omtaler seg som «å ikke være den beste versjonen av meg selv». Johansson (2011, s. 219-220) legger vekt på refleksjon over egen virksomhet. Hun sier at man kan stille seg reflekterende spørsmål som «hvordan» og «hvorfor». Dette samsvarer ikke helt med det som ble besvart av en av informantene på spørsmålet «Hvordan møter du barns følelser? Opplever du situasjoner hvor du synes dette er utfordrende?». Informanten svarte at hun ikke opplevde noen situasjoner i denne sammenheng som utfordrende. Hun påpekte at hun hadde jobbet i barnehage i flere år, og mente at hun ikke hadde behov for å reflektere rundt eget arbeid lengre. Refleksjon over eget arbeid vil danne en felles forståelse for hva det innebærer å ha en *autoritativ* voksenstil ifølge Idsøe & Roland (2017, s. 80-81) Det kommer frem gjennom vår forskning, at ved å være autoritativ vil det bidra til å styrke barns selvbilde. Flere av informantene anså at ved å ha et godt selvbilde, vil barna ha gode forutsetninger for å velge gode strategier i lek og samspill.

Enkelte informanter mente at barna skal oppleve seg verdifulle i de voksnes øyne, noe som er viktig for å bygge et godt selvbilde, og de vil da få det lettere i livet. Videre la de vekt på at personalet må ha tiltro til barna. Da vil også barna ha tiltro til seg selv. Dette støtter oppunder Skogen et al. (2018, s. 53) som sier at kvaliteten på relasjonen mellom voksne og barn er essensiell for å bygge et godt selvbilde. Dette bekreftes av Werner (2017) som sier at barns selvbilde styrkes i gode relasjoner til voksne, samtidig at det alltid er den voksne som er ansvarlig for relasjonen. Basert på våre funn og teori, ser vi at konsekvensene av å være autoritative voksne vil kunne bidra til å styrke barns selvbilde. Når et barn synes godt om seg selv, kan man anse at barna vil ha tiltro til egne ferdigheter, og vil dermed ha gode muligheter til å lykkes i leken. Det kom likevel frem ulike svar fra informantene angående det å etablere gode relasjoner. Enkelte hadde en formening om at man laget planer som innebar smågrupper i en periode for å jobbe med relasjonsarbeid, og anså ikke dette som noe man arbeidet med kontinuerlig. Andre derimot mente at relasjonsbygging var noe man hadde fokus på gjennom hele dagen.

Flere av informantene mente at man må forstå årsaken bak ulike situasjoner som oppstår blant barn, og sette ord på følelser. De legger også vekt på at gjennom veiledning skal vi sette grenser og lære barn hvordan de kan regulere følelsene sine. Öhman (2020) bekrefter at det er avgjørende for barnets utvikling av selvregulering at barnehagelæreren evner å anerkjenne og bekrefte de ulike følelsene barnet står i. Det vil over tid hjelpe barnet til samregulering. Samregulering er, ifølge Öhman (2020), at barnet mestrer å kjenne igjen de ulike følelsene, og samtidig behersker å håndtere dem (Öhman, 2020, 155-156). Dette synet deles ikke av den ene informanten, som sier at vi ikke må «dulle» for mye med barns følelser, men i stedet hjelpe barn videre ut i lek. Videre la enkelte av informantene vekt på at barn som blir møtt på en autoritativ måte vil selv kunne ta i bruk disse ferdighetene i samspill, noe som vil bidra til at de blir attraktive lekekamerater. Flere av informantene påpeker også at de har aktivt jobbet med å være autoritative, og som et resultat, gjenkjenner de en autoritativ lederstil også i barnas samspill. Dette eksempelet viser sammenheng mellom å være autoritativ og rollemodell for å veilede barn til å bli gode ledere. Ut fra det Roland et al. (2014), Öhman (2020) og Skogen et al. (2018) mener, kan det konkluderes med at relasjonsbygging i utviklingsprosessen i barnehagealder er viktig. Å være en autoritativ voksen vil kunne bidra til å styrke barnas selvbilde, selvregulering og følelshåndtering. I dag går 93,4% av barn mellom ett til fem år i barnehage (Statistisk sentralbyrå, 2021). Dermed kommer man ikke vekk ifra at det er der barnet oppholder seg store deler av dagen. Da er det vesentlig å trekke

frem det Skogen et al. (2018, s. 14) la frem i sin rapport for Folkehelseinstituttet, at arbeid med barns psykiske helse må starte der barn og unge oppholder seg.

5.3 Barns sosialkompetanse

Sosialkompetanse vil ifølge Størksen (2018, s. 81-82) si at barn mestrer turtaking, viser omsorg, evner å ta andres perspektiver, og er en positiv faktor i gruppa. Askland & Sataøen (2019, s. 146) trekker i tillegg frem viktigheten av at de ansatte i barnehagen må kunne skille mellom begrepet «folkeskikk» og sosialkompetanse. Folkeskikk blir oppfattet som et negativt ladet ord og handler om å regulere barnets handlinger ut ifra et kulturelt perspektiv. Dette må ikke forveksles med behovet barnet har for å forstå den sosiale konteksten som det til enhver tid befinner seg i (Askland & Sataøen, 2019, s. 146). Noen av informantene assosierte lekeledere med barn som fikk «styre» hjemme, og som derfor brukte dominerende strategier overfor andre barn. Dette bygger oppunder Öhman (2020, s. 93) som forklarer at barna danner et mønster for sosialt samspill i hjemmet. Der er ofte barna i sentrum, men i barnehagen er det et fellesskap med andre normer barnet skal forholde seg til. Det kom i tillegg frem at informantene så på disse barna som usikre og redde for å miste kontroll i lek og samspill. I lys av oppgavens funn og teori av Størksen (2018), Askland & Sataøen (2019) og Öhman (2020), kan man anslå at sosialkompetanse er en viktig ferdighet som barn må utvikle for å kunne samhandle med andre barn på en god måte. Som følge av dette, vil barna ha bedre forutsetninger til å være gode ledere i lek.

Basert på oppgavens funn, er det en felles oppfatning av at det alltid er en eller flere som leder leken, men det var likevel ulik oppfatning av hva begrepet lekeleder innebar. Som nevnt i teorikapittelet, bygger dette opp under Ladds (2005) undersøkelser av barns lederstiler. Imsen (2014) bekrefter at de som har opparbeidet seg status, har mer makt og en sterkere innflytelse enn de med lavere status (Imsen, 2014, s. 436). Informantene hadde også opplevd at barn kunne bruke lederrollen sin positivt, og at de var en ressurs i fellesskapet. Med «ressurs» mente de at barna hadde gode egenskaper som kreativitet, tro på seg selv og inkluderte andre barn i lek. Her ser vi sammenheng mellom våre funn og teori. Et resultat av vår forskning er at barn som har opparbeidet seg status og god sosialkompetanse, vil kunne påvirke hele barnegruppa til å skape et inkluderende og prososialt miljø. For å opparbeide status og sosialkompetanse, må autoritative voksne støtte og veilede i utviklingsprosessen.

Siden informantene indikerte at de må tilpasse seg situasjonen og barnet de veileder, kan man diskutere viktigheten av barnehagelærerens kunnskaper om kjønnsforskjeller og status. Basert på informantenes erfaringer, kan det variere hvem som inntar rollen som leder og at det er flere faktorer som spiller inn. Det kunne handle om hvem som leker sammen, hvor mange som er med i leken, eller om kjønn. Oppgavens funn viser også at da barn hadde inntatt lederrollen, ville det være en rolle som vedvarte. En studie (Ladd, 2005, s. 107-108) gjort på gutter som undersøkte nettopp dette, støtter opp om det våre informanter fortalte. Studien satte sammen nye barnegrupper med gutter som hadde ulik status i utgangspunktet. Det som kom frem var at de som hadde en etablert lederposisjon, opprettholdt den også i nye situasjoner (Ladd, 2005, s. 107-108). Derimot var det en annen studie som undersøkte roller blant jenter. Her kom det frem at selv om man har hatt en lederrolle i en periode, betyr det ikke at den vil vedvare. Likevel hadde de da opparbeidet seg en høy status. Derfor var det sjeldent at de senere ble holdt utenfor (Ladd, 2005, s. 41). En av informantene var ikke enig i denne studien, hun mente at dersom et barn først har inntatt en lederrolle vil denne rollen vedvare.

Ifølge Imsen (2014, s. 436), trer enkelte barn inn i lederrollen fra start mens andre følger etter. Videre legger hun vekt på at i det uformelle samværet blant barn, ser man både ekskludering, marginalisering og inkludering. Gjennom uformelle samvær, kan barn høste med seg både rike og uheldige samspill (Imsen, 2014, s. 436). Dette ble bekreftet av flere informanter. De hadde observert i ulike lekearenaer at gutter og jenter kunne opptre på ulike måter, og at det var forskjellige faktorer som spilte inn når det kom til makt og status. Da det kom til jenter, trodde de at enkelte av dem var bedre likt på grunn av utseende og lekekompetanse. De hadde også observert at enkelte gutter fikk status ved å være god i fotball, eller ved å mestre «boltrellek». Imsen (2014, s. 436) påstår at man kan se at jenter og gutter har en ulik «kultur». Hun trekker i tillegg frem at gutter er mer opptatt av ferdigheter som å vise krefter, eller at de hever seg i ulike typer ballspill. Hos jentene derimot, handler det mer om relasjon og status påpeker Imsen (2014, s. 436). Hun skriver også at jentene har en rangorden, der enkelte jenter er mer populære enn andre. Jentene hvisker, har hemmeligheter og kan stenge andre jenter utenfor leken (Imsen, 2014, s. 436). Basert på våre funn, kom det frem at enkelte av informantene trodde at det var ulikheter innen kjønn slik som Imsen (2014) beskriver i sin teori. Andre informanter derimot, mente det handlet om lekekompetanse, og la derfor ikke vekt på kjønnsforskjeller.

Stanton-Chapmans (2005, s. 102) teori viste at kulturforskjeller påvirker sosiale interaksjoner fordi en egenskap kan bli sett på som ønsket eller ikke ønsket i de forskjellige kulturene. Dette støttes av noen informanter som hadde opplevd at barn med minoritetsbakgrunn kunne ha vanskeligheter for å få høy status i barnegruppa, men de mente det også kunne handle om ytre faktorer som utseende. Ytterhus (2002) derimot mener at det ikke er synlige kjennetegn som hudfarge som utgjør at noen barn blir ignorert eller avvist. Det kan handle om barn som ikke forstår de eksplisitte og implisitte reglene i leken, og dermed blir sett på som rare (Ytterhus, 2002, s. 164-165).

På bakgrunn av våre funn og teori, kommer det frem at det er ulike faktorer og ferdigheter som spiller inn om man får eller tar en lederposisjon. I lys av vår problemstilling kan man konkludere med at barnehagelærere må veilede barn innen sosialkompetanse for at de skal kunne bli gode ledere i lek.

6.0 Avslutning

6.1 Oppsummering

Vår forskningsprosess startet med å finne et tema som skulle være aktuelt å ta med seg videre inn i arbeidslivet etter endt utdanning. Sitatet i innledningen fra rammeplanen, legger vekt på at vi skal støtte barnas selvfølelse, og hjelpe dem til å ta vare på egne og andres behov (Kunnskapsdepartementet, s.23, 2017). Dette viser viktigheten av å støtte og veilede barn.

Arbeidet med å utforme intervjuguiden la et grunnlag for hvilke temaer vi ønsket å undersøke i lys av problemstillingen. Gjennom de seks intervjuene fikk vi innblikk i informantenes kunnskaper rundt tema, og hvordan de jobber med veiledning og barns sosialkompetanse. I analysen kom vi frem til de tre hovedkategoriene *veiledning*, *autoritativ voksenstil* og *barns sosialkompetanse*, samt underkategoriene (se Tabell 2). Prosessen hvor vi har analysert funn, lest teori og drøftet empiri opp mot teorien, har vært lærerik. Vi har opparbeidet oss ny kunnskap og føler oss bedre rustet til hvordan vi skal veilede lekeledere.

6.2 Konklusjon

Problemstillingen er «Hvordan kan barnehagelærere veilede barn til å bli gode ledere i leken?» Veiledning handler i stor grad om å være gode rollemodeller og vise barn hvordan de kan lede leken gjennom vår egen atferd. Det er dermed avgjørende at barnehagelæreren er til stede i barns lek for å veilede og støtte barn. Gjennom våre funn har det blitt lagt vekt på at barn speiler seg gjennom de voksne. Derfor er det viktig at barnehagelærere er bevisste på hvordan de snakker til barna, og hvor mye det betyr for dem hva de ansatte mener og synes om dem. Vi har fått ny innsikt i hvor viktig det er med systematiske observasjoner for å kunne planlegge og utføre et pedagogisk arbeid.

Barnas selvbilde er viktige i utviklingsprosessen i barnehagealder. Funn i denne undersøkelsen viser at autoritative voksne vil være essensielt for å bygge relasjoner og barnas selvbilde, slik at barna er motiverte og mottakelige for veiledning. Gjennom denne forskningen har vi sett konsekvensene av å opptre autoritært, og dermed viktigheten av å holde seg rolig i situasjoner man opplever å bli trigget.

Funn i forskningsprosjektet viser til at jenter og gutter opptrer på ulike måter og at det er ulike faktorer som spiller inn på makt og status. Et aktuelt tema for videre forskning kunne da vært å studere kjønnsforskjeller innen lekeledere, og om barna blir veiledet ulikt etter kjønn.

Basert på vår forskning har vi sett at lekeledere kan bli sett på som en ressurs i fellesskapet. Ved å være kreative og ha god sosialkompetanse, vil de kunne påvirke hele barnegruppa til å skape et inkluderende og prososialt miljø. Vi ønsker derfor ikke å hindre barn i å lede leken, men å veilede dem til å utvikle sin sosialkompetanse til å bli gode lekeledere. Derfor er barnehagelærerens kunnskaper om barns sosialkompetanse nødvendig for å kunne veilede barn til å bli gode ledere i leken.

7.0 Litteraturliste

- Askland, L., & Sataøen, S. O. (2019). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (4. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.
- Azman, Ö., Mauz, E., Reitzle, M., Geene, R. & Hölling, H. (2021). *Associations between parenting style and mental health in children and adolescents aged 11-17 years: Results of the KiGGS cohort study. Children*, <https://www.proquest.com/docview/2564933017/fulltextwithgraphics/BA34437AAC164966PQ/1?accountid=136945#>
- Baumrind, D. (1991). *Parenting styles and adolescent development*. I R. Lerner, A.C. Petersen & J. Brooks-Gunn (red.), *The encyclopedia of adolescence* (s. 746-758). Garland.
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2016). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland (red.), & H. Jæger, *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm.
- Birkeland, J., Ødegaard, E. E. (2018). Under lupen - praksislærerens observasjonspraksis i barnehagen. *Tidsskrift for nordisk barnehageforskning*, Vol. 17 (3), s. 1-18. <https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/172/173>
- Birkeland, J., Ødegaard, E. E. (2019). Hva er verdt å vite om observasjon i dagens barnehage? *Norsk pedagogisk tidsskrift*, Vol.103 (2-03), s. 108-120. <https://www-idunn-no.ezproxy.uis.no/doi/full/10.18261/issn.1504-2987-2019-02-03-08>
- Bråten, I. (red.,1996). *Vygotsky i pedagogikken*. Cappelen Akademisk.
- Chen, X., DeSouza, A., Chen, H., & Wang, L. (2006a). Reticent behavior and experiences in peer interactions in Chinese and Canadian children. *Developmental Psychology*, 42(4), 656–665. [Reticent behavior and experiences in peer interactions in Chinese and Canadian children. \(uis.no\)](https://www-idunn-no.ezproxy.uis.no/doi/full/10.18261/issn.1504-2987-2019-02-03-08)

- Dalland, O. (2021). *Metode og Oppgaveskriving (7. utg)*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M., (2018). *Self-determination theory: basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. Guilford Press.
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder (2. utg.)*. Fagbokforlaget.
- Idsøe, E.C., & Roland, P. (2017). *Mobbetferd i barnehagen: Temaforståelseforebygging- tiltak*. Cappelen Damm Akademisk.
- Imsen, G. (2014). *Elevens verden: Innføring i pedagogisk psykologi*. Universitetsforlaget.
- Johansson, E. (2011). *Små barns læring - Møter mellom barn og voksne i barnehagen*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Johnson, J. E., Christie, J. F., & Wardle, F. (2005). *Play, Development, and Early Education*. Pearson Education, Inc.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra Udir: [Rammeplan for barnehagen \(udir.no\)](https://www.udir.no/rammeplan-for-barnehagen)
- Ladd, G. W. (2005). *Children's peer relations and social competence: a century of progress*. Yale university press.
- Lillemyr, O. F. (2011). *Lek på alvor: Barn og lek- en spennende utfordring*. Universitetsforlaget.
- Løkken, G., Søbstad, F. (2002). *Observasjon og intervju i barnehagen (2. utg.)*. Universitetsforlaget.
- Nielsen, H. B. (1981). Små piger, søde piger, stille piger - om pigeliv og pige socialisering. *Sosiologi i dag*, nr. 3-4, ss. 25-55.
- Pape, K. (2020). *Lek og inkludering i barnehagen: Motvekt til utestengelse og mobbing*. Kommuneforlaget AS.

- Roland, P., Størksen, I., & Omdal, H. (2014). *Den autoritative voksenstilen og relasjonsarbeid i barnehagen, alle barn på jorden har den samme rett*. Idehospitalet AS.
- Rubin, K. H., Burgess, K. B., & Coplan, R. J. (2002). Social withdrawal and shyness. In P. K. Smith & C. H. Hart (Eds.), *Blackwell handbook of childhood social development* (pp. 330–352). Maiden, MA: Blackwell. [ProQuest Ebook Central - Reader \(uis.no\)](#)
- Skogen, J.C., Smith, O., Aarø, L., Siqveland, J., & Øverland, S. (2018). *Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelseiltak. En kunnskapsoversikt. ISBN elektronisk: 978-82-8082-925*. Folkehelseinstituttet: <https://www.fhi.no/publ/2018/barn-og-unges-psykiske-helse-forebyggende-og-helsefremmende-folkehelseilta/>
- Statistisk sentralbyrå, (2022, 3. mars). Hentet fra: <https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager>
- Stanton-Chapman, L. T (2015). Early Childhood Educ J. *Promoting Positive Peer Interactions in the Preschool Classroom: The Role and the Responsibility of the Teacher in Supporting Children's Sociodramatic Play*, 43:99- 107. [Promoting Positive Peer Interactions in the Preschool Classroom: The Role and the Responsibility of the Teacher in Supporting Children's Sociodramatic Play - ProQuest](#)
- Størksen, I. (2018). Sosial utvikling. I V. Glaser, I. Størksen, & M. B. Drugli (RED.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis*. Fagbokforlaget.
- Tholin, K. R. (2014). *Omsorg i barnehagen*. Fagbokforlaget.
- Utdanningsdirektoratet. (2018, mars 08). Hentet fra Barns trivsel-voksnes ansvar: [file:///C:/Users/Eier/Downloads/Barns%20trivsel%20-%20voksnes%20ansvar%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/Eier/Downloads/Barns%20trivsel%20-%20voksnes%20ansvar%20(4).pdf)
- Vygotsky, L. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Werner, A. C. (2017, mai 26). *Slik fremmer du barns psykiske helse i barnehagen.*

Hentet fra Barnehage.no:

<https://www.barnehage.no/forebygging-helse-kronikk/slik-fremmer-du-barns-psykiske-helse-i-barnehagen/105753> .

Ytterhus, B. (2002). *Sosialt samvær mellom barn: inklusjon og eksklusjon i barnehagen.* Abstrakt forlag.

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke.* Oslo: Pedagogisk forum.

Öhman, M. (2022, 03. 17). *Barn som vil bestemme i leken.* Hentet fra Barnehageforum.no:

<https://www.barnehageforum.no/artikkel.asp?artikkelid=6333>

Öhman, M. (2020). *Innenfor og utenfor: Barns relasjoner, voksnes ansvar.* Pedagogiskforum.

Øksnes, M., & Sundsdal, E. (2018). *Lekelyst i barnehagen: Å fremme lekens egenverdi.* Cappelen Damm Akademisk.

8.0 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1: Samtykkeskjema

Vil du bli intervjuet vedrørende en bachelor-oppgave om veiledning av barn som leder leken?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få undersøke barnehagelæreres syn på veiledning og barns sosialkompetanse knyttet til problemstillingen *“Hvordan kan barnehagelærere veilede barn til å bli gode ledere i leken?”*.

I dette skrevet gis du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Vi ønsker å forske på *“Hvordan kan barnehagelærere veilede barn til å bli gode ledere i leken?”*.

Intervjuet vil bestå av ca. 15 spørsmål, og vil vare i maks 45 minutter. Informasjonen som innhentes under intervjuet vil analyseres og skape grunnlaget for videre arbeid mot en bacheloroppgave.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta pga. din stilling som barnehagelærer.

Hva innebærer det for deg å delta?

Vi bruker kvalitativt forskningsintervju som metode i vårt forskningsarbeid. Du vil bli intervjuet av to studenter, en som stiller spørsmål og en som tar notater. Spørsmålene er klargjort på forhånd og knyttet til problemstillingen vår. Disse spørsmålene vil du få presentert under intervjuet, fordi vi ikke ønsker at informantene skal forberede sine svar på forhånd.

Det er frivillig å delta.

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke

Samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være prosjektansvarlig som har tilgang til dine privatopplysninger. Informasjonen du gir i intervjuet vil bli anonymisert og delt med veileder, prosjektgruppe og i selve bacheloroppgaven.
- Navn og kontaktopplysningene dine vil bli lagret på prosjektansvarlig sin datamaskin, og vil bli slettet etter oppgaven er levert inn.

Intervjudeltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 04.01.2023. Ved prosjektslutt vil personopplysninger slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg.
- å få rettet personopplysninger om deg.
- å få slettet personopplysninger om deg.
- å få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet).
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt

med:

- Universitetet i Stavanger ved student.....
- email: .....

Med vennlig hilsen

.....

SAMTYKKEERKLÆRING

- Jeg har mottatt og forstått informasjon om intervjuets formål og utførelse i tillegg til mine rettigheter som informant. Jeg har også fått anledning til å stille spørsmål.
- Jeg samtykker til å delta i intervju.
- Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 04.01.2023.

Prosjektdeltakers navn med blokkbokstaver:

.....

.....

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

(Original til studenten- som tar vare på den, kopi av begge sidene gis til prosjektdeltakeren.)

8.2 Vedlegg 2: Intervjuguide

Autoritativ voksen stil.

1. Hvordan kan arbeidet med å veilede en lekeleder påvirke barnegruppen i barnehagen?
2. Hva tenker du på når du hører begrepet autoritativ voksenstil? Og hvilken betydning tror du at denne stilen har å si når du skal veilede barna i leken?
3. Hvordan jobber du og ditt team med relasjonsbygging mellom barna og de ansatte?
4. Hvorfor tror du at det er viktig med gode relasjoner mellom voksne og barn? Har du noen metoder som du bruker som sikrer at alle barn opplever gode relasjoner med de ansatte?

Psykisk helse:

1. Hvordan jobber dere med barns psykiske helse i barnehagen?
2. Hva tror du barns lek og gode samspill har å si for den psykiske helsen?
3. Som barnehagelærer må du være dyktig til å bygge relasjon til hvert enkelt barn, og sørge for at alle føler seg inkludert. Hvordan sikrer du at dette blir gjennomført på din avdeling?
4. Dersom et eller flere barn viser negative eller uheldige samspillmønstre i lek, hva gjør du som barnehagelærer da?
5. Hvordan møter du barns følelser? Opplever du situasjoner hvor du synes dette er utfordrende?
6. Hva tror du kan være årsaken til hvorfor rollen som lekeleder oppstår?

Rollemodell:

1. Den vanligste metoden for å kunne få kjennskap til lekens egenart er observasjon. På hvilken måte bruker du observasjon som et verktøy til å studere barns lek?
2. Hvordan tilrettelegger du for at leken skal bli så god som mulig for alle barn?
3. Hvilken type lek deltar du oftest i og hvilken velger du vekk og hvorfor?
4. Hvilken betydning tror du det har at de ansatte deltar i lek?
5. Hva anser du som en god rollemodell?
6. Hvordan jobber dere med inkludering?
7. Hvordan kan barnehagelærere veilede barn til å bli gode ledere i leken?